KOMİYM

“Azərbaycanda Kiçik Sahibkarlığın İnkişafına Dəstək” layihəsi çərçivəsində Azərbaycan Respublikası ərazisində 1 000 (bir min) kiçik sahibkarlıq subyekti arasında keçirilmiş üzbəüz sorğunun nəticələri ilə əlaqədar

HESABAT

Bakı

“Azərbaycanda Kiçik Sahibkarlığın İnkişafına Dəstək” layihəsi çərçivəsində Azərbaycan Respublikası ərazisində 1000 (bir min) kiçik sahibkarlıq subyekti arasında rəy sorğusu

Xülasə

“Azərbaycanda Kiçik Sahibkarlığın İnkişafına Dəstək” layihəsi çərçivəsində Azərbaycan Respublikası ərazisində 1 000 (bir min) kiçik sahibkarlıq subyekti arasında üzbəüz sorğu 07 mart – 17 aprel 2013-cü il tarixində həyata keçirilmişdir.

Sorğunun ərazisi əvvəlcədən razılaşdırılmış, Bakı şəhəri və Azərbaycanın 8 iqtisadi rayonunu əhatə edir. Sorğu keçirilmiş yaşayış məntəqələri və respondentlərin sayı üzrə bölgü aşağıdakı cədvəldə öz əksini tapmışdır.

Cədvəl 1. Sorğu məntəqələri və respondentlərin sayı

№	İqtisadi rayon	Yaşayış məntəqəsinin adı	Respondentlərin sayı
1.		Bakı	200
2.	Abşeron		80
		Sumqayıt	80
3.	Gəncə-Qazax		170
		Gəncə	80
		Şəmkir	50
		Daşkəsən	40
4.	Şəki-Zaqatala		80
		Şəki	40
		Zaqatala	40
5.	Lənkəran		80
		Lənkəran	40
		Astara	40
6.	Quba-Xaçmaz		80
		Quba	40
		Xaçmaz	40
7.	Aran		210
		Mingəçevir	40
		Kürdəmir	40
		Salyan	50
		Yevlax	30
		Şirvan	50
8.	Yuxarı Qarabağ		40
		Ağdam	20
		Füzuli	20
9.	Dağlıq Şirvan		60
		Ağsu	30
		Şamaxı	30
	Cəmi		1000

Sorğuda iştirak etmiş respondentlərin hüquqi və fiziki şəxs (hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxs)olmaqla bölgüsü aşağıdakı kimidir:

Hüquqi şəxs	– 9,2%
Fiziki şəxs	– 90,8%

Sahibkarlıq subyektlərinin iqtisadiyyatın sahələri üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

Ticarət	– 30,0%
Xidmət	– 30,0%
İstehsal	– 20,0%
Kənd təsərrüfatı	– 20,0%

Sorğu qabaqcadan hazırlanmış və layihənin icra qrupu tərəfindən təsdiqlənmiş sorğu anketi əsasında həyata keçirilmişdir. Sorğu anketinin tam mətni Əlavə 1-də öz əksini tapmışdır. Sorğu anketində öz əksini tapmış sualları aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

A. Biznesin mövcud vəziyyəti ilə əlaqədar suallar
B. Dövlət orqanları tərəfindən keçirilən yoxlamalarla əlaqədar suallar
C. Lisenziya alınması ilə əlaqədar suallar
D. Daşınmaz əmlakın qeydiyyatdan keçirilməsi ilə əlaqədar suallar
E. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu ilə əlaqədar suallar
F. Vergi sistemi ilə əlaqədar suallar
G. Gömrük prosedurları ilə əlaqədar suallar
H. Fəaliyyətin dayandırılması ilə əlaqədar suallar
İ. Tikinti işlərinin həyata keçirilməsi üçün alınmalı olan icazələr ilə əlaqədar suallar
L. Qanunvericilik haqqında məlumatlılıq ilə əlaqədar suallar
M. Özəl biznesin inkişaf etdirilməsi ilə əlaqədar suallar
N. Ümumdünya Ticarət Təşkilatı ilə əlaqədar suallar

Sorğunun həyata keçirilməsi, lazımi məlumatların toplanması, sorğu nəticəsində əldə edilmiş məlumatların xüsusi statistik proqram (SPSS) ilə işlənməsi və nəticələrin analizi prosesində yüksəkixtisaslı mütəxəssislər iştirak etmişdir.

Terminlər

Sayı - sualın cavablandırılmasında iştirak edən respondentlərin cavab variantlarına görə miqdarı

Faiz - eyni cavab variantı seçmiş respondentlərin sayının sorğuda iştirak etmiş respondentlərin ümumi sayında həcmi, faizlə

Real faiz - eyni cavab variantı seçmiş respondentlərin sayının sualı cavablandırmış respondentlərin ümumi sayında xüsusi çəkisi, faizlə

Faiz artımla - sualı cavablandırmış respondentlərin ümumi sayı faizlə və artan yekunla

Cavab verməyənlər - sualın cavablandırılmasında bu və ya digər səbəbdən iştirak etməmiş respondentlər

RƏY SORĞUSUNUN NƏTICƏLƏRI

1. Biznesiniz üçün mövcud durum necədir?

Sual sorğuda iştirak etmiş 1 000 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Olduqca əlverişli	75	7.5	7.5	7.5
Əlverişli	306	30.6	30.6	38.1
Nə yaxşı, nə pis	489	48.9	48.9	87.0
Əlverişsiz	93	9.3	9.3	96.3
Olduqca əlverişsiz	30	3.0	3.0	99.3
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	7	0.7	0.7	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Sorğuda iştirak etmiş respondentlərin 48,9%-i və ya 489 respondent biznes üçün mövcud durumun nə yaxşı, nə də pis olduğunu qeyd etmişdir. Növbəti yerdə 30,6%-lə (və ya 306 respondent) "Əlverişli" cavab variantı qərarlaşmışdır. Üçüncü yerdə 9,3%-lə (və ya 93 respondent) "Əverişsiz", dördüncü yerdə 7,5%-lə (və ya 75 respondent) "Olduqca əlverişli" və beşinci yerdə 3,0%-lə (və ya 30 respondent) "Olduqca əlverişsiz" cavab variantları durur. Respondentlərin 0,7%-i və ya 7 respondent bu sualı cavablandırmaqda çətinlik çəkdiyini bildirmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, regional baxımdan "Olduqca əlverişli" cavab variantı daha çox Lənkəran rayonunda (40 respondentdən 60%-i və ya 24 respondent), "Olduqca əlverişsiz" cavab variantı isə Quba rayonunda (40 respondentdən 42,5%-i və ya 17 respondent) seçilmişdir.

2. Sizcə biznes mühitində son 2 ildə dəyişiklik necə olub?

Sualı respondentlərin hamısı cavablandırmışdır (1000 respondent).

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Tam yaxşılığa doğru	101	10.1	10.1	10.1
Qismən yaxşılığa doğru	323	32.3	32.3	42.4
Dəyişiklik yoxdur	410	41.0	41.0	83.4
Qismən pisliyə doğru	110	11.0	11.0	94.4
Tam pisliyə doğru	41	4.1	4.1	98.5
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	15	1.5	1.5	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Respondentlərin 41,0%-i və ya 410 respondent heç bir dəyişikliyin baş vermədiyini göstərmişlər. 32,3% və ya 323 respondent qismən yaxşılığa doğru dəyişikliklərin baş verdiyini vurğulamışdır. 11,0% və ya 110 respondent "Qismən pisliyə doğru", 10,1% və ya 101 respondent "Tam yaxşlığa doğru", 4,1% və ya 41 respondent "Tam pisliyə doğru" cavab variantlarını seçmişdir. 1,5% və ya 15 respondent cavab verməkdə çətinlik çəkdiyini qeyd etmişdir.

Regionlar arasında biznes mühitinin "Tam yaxşılığa doğru" inkişafı Şirvan şəhərində (50 respondentdən 76%-i və ya 38 respondent), "Tam pisliyə doğru" inkişafı isə Sumqayıt şəhərində (80 respondentdən 37,5%-i və ya 30 respondent) qeydə alınmışdır.

3. Son illərdə biznesiniz genişlənibmi?

Bu sual da sorğuda iştirak etmiş bütün respondentlər (1000 nəfər) tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli, xeyli	110	11.0	11.0	11.0
Qismən	412	41.2	41.2	52.2
Nə artmayıb, nə də azalmayıb	448	44.8	44.8	97.0
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	30	3.0	3.0	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Gördüyümüz kimi biznesi dəyişməz qalanlar üstünlük təşkil edir (44,8% və ya 448 respondent). Biznesi qismən genişlənmiş respondentlər 41,2% (və ya 412 respondent), xeyli genişlənmiş respondentlər isə 11,0%-dir (və ya 110 respondent). Sorğuda iştirak edənlərin 3,0%-i və ya 30 respondent bu sualı cavablandırmağa çətinlik çəkdiyini bildirmişdir.

4. Biznes sahəsində fəaliyyətinizi genişləndirməyi planlaşdırırsınızmı?

Sualın cavablandırılmasında 1 000 respondent iştirak etmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli üç ay ərzində	74	7.4	7.4	7.4
Bəli altı ay ərzində	70	7.0	7.0	14.4
Bəli bir il ərzində	195	19.5	19.5	33.9
Xeyr	446	44.6	44.6	78.5
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	215	21.5	21.5	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Sorğuda iştirak etmiş respondentlərin 44,6%-i və ya 446 respondent yaxın zamanlarda biznesini genişləndirməyi planlaşdırmadığını qeyd etmişdir. 21,5% və ya 215 respondent sualı cavablandırmaqda çətinlik çəkdiyini bildirmişdir. 19,5% və ya 195 respondent isə bir il ərzində biznesini genişləndirmək niyyətində olduğunu qeyd etmişdir. Növbəti yerlərdə 7,4%-lə (və ya

74 respondent) “Bəli, üç ay ərzində” və 7,0%-lə (və ya 70 respondent) “Bəli, altı ay ərzində” cavab variantları durur.

5. Dövlət orqanlarından Sizin ofisə yoxlama məqsədi ilə tez-tezmi gəlirlər?

Sualı 1 000 respondent cavablandırmışdır.

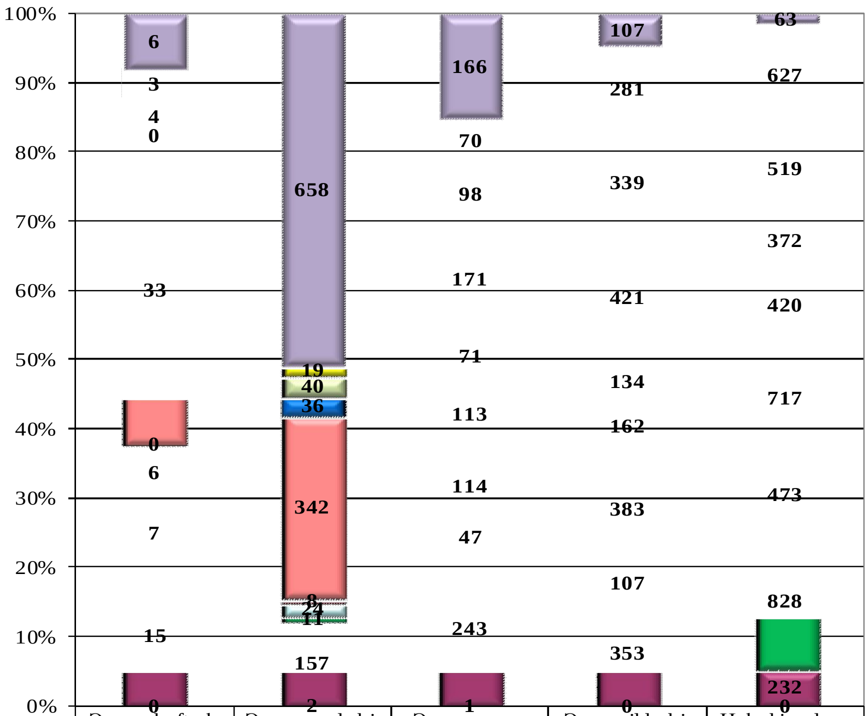

	Ən azı həftədə bir dəfə	Ən azı ayda bir dəfə	Ən azı yarım ildə bir dəfə	Ən azı ildə bir dəfə	Hələ ki gəlmə-yib
Vergilər Nazirliyi	6	658	166	107	63
İqtisadi İnkişaf Nazirliyi	3	19	70	281	627
Fövqəladə Hallar Nazirliyi	4	40	98	339	519
Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Agentliyi	0	36	171	421	372
Polis	33	342	71	134	420
Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi	0	8	113	162	717
Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	6	24	114	383	473
Rayon İcra Hakimiyyəti	7	11	47	107	828
Sanitar-Epidiomoloji qurumlarından	15	157	243	353	232
Nəqliyyat nazirliyi	0	2	1	0	0

Əgər ən azı həftədə bir dəfə gələnlər siyahısında birincilik Polisə məxsusdursa, hələ ki gəlməyənlər siyahısına Rayon İcra Hakimiyyəti başçılıq edir. Aşağıdakı siyahıda dövlət orqanlarının yoxlama məqsədi ilə gəlmələri sualının cavab variantlarına uyğun olaraq birincilik əldə etmiş dövlət orqanlarının adları öz əksini tapmışdır.

1. Ən azı həftədə bir dəfə - Polis (74 cavabdan 44,6%-i və ya 33 respondent)
2. Ən azı ayda bir dəfə - Vergilər Nazirliyi (1 297 cavabdan 50,7%-i və ya 658 respondent)

3. Ən azı yarım ildə bir dəfə - Sanitar-Epidemioloji qurumlardan (1 094 cavabdan 25,9%-i və ya 283 respondent)
4. Ən azı ildə bir dəfə - Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi (2 287 cavabdan 16,7%-i və ya 383 respondent)
5. Hələ ki gəlməyib – Rayon İcra Hakimiyyəti (4 251 cavabdan 19,5%-i və ya 828 respondent)

Sual üzərindən daha bir reytinq tərtib olunmuşdur. Bu reytinq, dövlət orqanlarının ümumiyyətlə gəlib gəlməməyini özündə əks etdirir. Respondentlərin cavabları aşağıdakı nəticələri əldə etməyə imkan vermişdir (bütün hallarda 1 000 respondentin cavab variantları nəzərə alınmışdır):

1. Vergilər Nazirliyi (93,7% və ya 937 respondent)
2. Sanitar-Epidemioloji qurumlar (76,8% və ya 768 respondent)
3. Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Agentliyi (62,8% və ya 628 respondent)
4. Polis (58,0% və ya 580 respondent)
5. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi (52,7% və ya 527 respondent)
6. Fövqəladə Hallar Nazirliyi (48,1% və ya 481 respondent)
7. İqtisadi İnkişaf Nazirliyi (37,3% və ya 373 respondent)
8. Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi (28,3% və ya 283 respondent)
9. Rayon İcra Hakimiyyəti (17,2% və ya 172 respondent)
10. Digər: Nəqliyyat Nazirliyi (0,3% və ya 3 respondent)

6. Müşahidələrinizə əsasən, məmurların ziyarəti (tək Sizi deyil, ümumiyyətlə) daha çox hansı məqsəd daşıyır?

Sualın cavablandırılmasında 1 000 respondent iştirak etmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Qanuni yoxlama	363	36.3	36.3	36.3
Aylıq və ya illik haqq tələbi	404	40.4	40.4	76.7
Sahibkarın fəaliyyət sahəsini dəyişməsi tələbi	11	1.1	1.1	77.8
Sahibkarın dükanının müəssisəsinin və s. yerini dəyişməsi	2	0.2	0.2	78.0
Kimisə işə götürməsi tələbi	3	0.3	0.3	78.3
İşçilərin əmək haqlarını artırmaq tələbi	9	0.9	0.9	79.2
Və s	1	0.1	0.1	79.3
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	207	20.7	20.7	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Respondentlərin 36,3%-i və ya 363 respondent məmurların məhz qanuni yoxlama ilə əlaqədar müəssisələri ziyarət etdiyini qeyd etmişdir. Lakin 40,4% və ya 404 respondent bu ziyarətlərin aylıq və ya illik haqq tələbi xarakteri daşıdığını vurğulamışlar. 20,7% və ya 207 respondentin bu

sualı cavablandırmaqda çətinlik çəkdiyini nəzərə almasaq, digər cavab variantları ümumilikdə 2,6% (və ya 26 respondent) səs toplamışdır.

7. 2011-ci ilin əvvəlindən korrupsiyanın azaldılması məqsədilə ölkə rəhbərliyi tərəfindən bir sıra ciddi addımlar atılmışdır. Siz bunun nəticəsində rüşvət tələblərinin azalmasını artıq hiss edirsinizmi?

Sual 1 000 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli, vəziyyət xeyli yaxşılaşıb	167	16.7	16.7	16.7
Vəziyyət qismən yaxşılaşıb	526	52.6	52.6	69.3
Dəyişiklik hələ hiss olunmur	236	23.6	23.6	92.9
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	71	7.1	7.1	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Məlum olmuşdur ki, 2011-ci ilin əvvəlindən korrupsiyanın azaldılması məqsədilə ölkə rəhbərliyinin atdığı addımlar öz bəhrəsini verməyə başlamışdır. Belə ki, respondentlərin 52,6%-i və ya 526 respondent vəziyyətin qismən yaxşılaşdığını, 16,7%-i və ya 167 respondent isə xeyli yaxşılaşdığını qeyd etmişdir. Yalnız 23,6% və ya 263 respondent heç bir dəyişiklik baş vermədiyini vurğulamışdır. Sorğuda iştirak etmiş respondentlərin 7,1%-i və ya 71 respondent bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkdiyini bildirmişdir.

8. Sizcə sizin rəqiblərinizin qeyri-rəsmi ödənişləri onların xərclərinin neçə faizini təşkil edər?

Sual 1 000 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
80-100 faizi	1	0.1	0.1	0.1
60-80 faizi	1	0.1	0.1	0.2
40-60 faizi	23	2.3	2.3	2.5
20-40 faizi	71	7.1	7.1	9.6
10-20 faizi	218	21.8	21.8	31.4
0-10 faizi	209	20.9	20.9	52.3
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	477	47.7	47.7	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Respondentlərin 47,7%-i və ya 477 respondent sualı cavablandırmaqda çətinlik çəkdiyini bildirmişdir. Digər cavab variantları aşağıdakı kimi sıralanmışdır.

1. Cavab verməyə çətinlik çəkirəm – 47,7% və ya 477 respondent
2. 10-20% – 21,8% və ya 218 respondent

3. 0-10% – 20,9% və ya 209 respondent
4. 20-40% – 7,1% və ya 71 respondent
5. 40-60% – 2,3% və ya 23 respondent
6. 60-80% və 80-100% – hər biri 0,1% və ya 1 respondent

9. Siz işlədiyiniz iqtisadiyyat sektorunda rəqabət şərtlərini necə qiymətləndirirsiniz?

Bu sual da sorğuda iştirak etmiş bütün respondentlər (1000 respondent) tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Tam ədalətlidir	193	19.3	19.3	19.3
Qismən ədalətlidir	494	49.4	49.4	68.7
Qismən ədalətsizdir	199	19.9	19.9	88.6
Tam ədalətsizdir	39	3.9	3.9	92.5
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	75	7.5	7.5	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Respondentlərin yalnız 19,3%-i və ya 193 respondent rəqabət şərtlərini ədalətli sayır. 49,4% və ya 494 respondent rəqabət şərtlərinin qismən ədalətli olduğunu qeyd etmişlər. 19,9% və ya 199 respondent rəqabət şəraitinin qismən ədalətsiz, daha 3,9% cə ya 39 respondent isə tam ədalətsiz olduğunu vurğulamışdır. 7,5% və ya 75 respondent bu sualı cavablandırmaqda çətinlik çəkdiyini bildirmişdir.

10. Sizin fəaliyyət praktikanızda lisenziya əldə edilməsi olubmu?

Sual 1 000 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	335	33.5	33.5	33.5
Xeyr	665	66.5	66.5	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Araşdırmalar göstərir ki, kiçik sahibkarlıq subyektləri əsasən dərman, spirtli içki və siqaret satışı ilə əlaqədar lisenziyaların alınması üçün müraciət etməli olurlar. Beləliklə, sorğuda iştirak etmiş respondentlərin yalnız 33,5%-i və ya 335 respondent lisenziya almalı olduğunu bildirmişdir.

11. Lisenziya almaq Sizə çətinmi olub?

11-ci sual 10-ci sualda lisenziya almalı olmuş respondentlərə verilmişdir. Digər cavab variantı seçmiş respondentlərlə sorğu 14-cü sualdan başlayaraq sorğu davam etdirilmişdir.

Bu sualın cavablandırılmasında 335 respondent iştirak etmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	151	15.1	45.1	45.1
Xeyr	184	18.4	54.9	100.0
Cəmi	335	33.5		
Cavab verməyənlər	665	66.5		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Gördüyümüz kimi yalnız 44,5% və ya 151 respondent lisenziya alarkən müəyyən çətinliklərlə üzləşdiyini qeyd etmişdir.

12. Çətinliklər nədən ibarət olub? (bir neçə cavabı seçə bilərsiniz)

12-ci sual sorğunun şərtlərinə uyğun olaraq 11-ci sualda lisenziya alarkən çətinliklərlə üzləşmiş respondentlərə verilmişdir. Digər cavab variantı seçmiş respondentlərlə sorğu 14-cü sualdan başlayaraq davam etdirilmişdir.

Sualın cavablandırılmasında 151 respondent iştirak etmişdir. Sualın şərtindən asılı olaraq respondentlərə bir neçə cavab variantı seçmək imkanı verilmişdir. Ümumilikdə 11 respondent 1, 64 respondent 2 və 76 respondent 3 cavab variantı seçmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Lisenziya verən müvafiq dövlət qurumunda süründürməçilik	106	29.0		
Qaydalar birmənalı və aydın deyil	21	5.7		
Lisenziya almaq üçün müxtəlif dövlət qurumlarından arayış xarakterli sənədlərin toplanması	60	16.4		
Lisenziyanın alınması üçün çox vaxtın sərf olunması	51	13.9		
Lisenziya haqqının yuxarı olması	49	13.4		
Lisensiyanın fəaliyyət müddətinin qısa olması	79	21.6		
Cəmi	366	100,0		

Lisenziya alarkən çətinliklərlə üzləşmiş respondentlərin 29,0%-i və ya 106 respondent əsas çətinlik kimi süründürməçiliyi qeyd etmişlər. Respondentlərin daha 21,6%-i və ya 79 respondent lisenziyanın fəaliyyət müddətinin qısa olmasından narazılıq bildirmişlər. 16,4% və ya 60 respondent lisenziya almaq üçün müxtəlif dövlət qurumlarından arayış xarakterli sənədlərin toplanması, 13,9% və ya 57 respondent lisenziyanın alınması üçün çox vaxtın sərf olunması, 13,4% və ya 49 respondent lisenziya haqqının yuxarı olması cavab variantlarını seçmişdir. Nəhayət, 5,7% və ya 21 respondent qaydaların birmənalı və aydın olmadığından şikayətlənmişdir.

13. Fikrinizcə sahibkarlıq fəaliyyəti üçün lisenziya və ya hər hansı icazə almaq rüşvətsiz mümkündürmü?

Sual 151 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	10	1.0	6.6	6.6
Bəli, lakin asan deyil, çox vaxt və əsəb itirirsən	100	10.0	66.2	72.8
Xeyr	41	4.1	27.2	100.0
Cəmi	151	15.1		
Cavab verməyənlər	849	84.9		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Sualı cavablandırmış respondentlərin mütləq əksəriyyəti (66,2% və ya 100 respondent) rüşvətsiz lisenziya almağın asan olmadığını qeyd etmişlər. 27,2% və ya 41 respondent bunun mümkün olmadığını vurğulamışdır. Yalnız 6,6% və ya 10 respondent rüşvətsiz lisenziya almaq mümkün olduğunu bildirmişdir.

Rüşvətsiz lisenziya almaq mümkün olmadığını bildirmiş respondentlərin rayonlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimi olmuşdur:

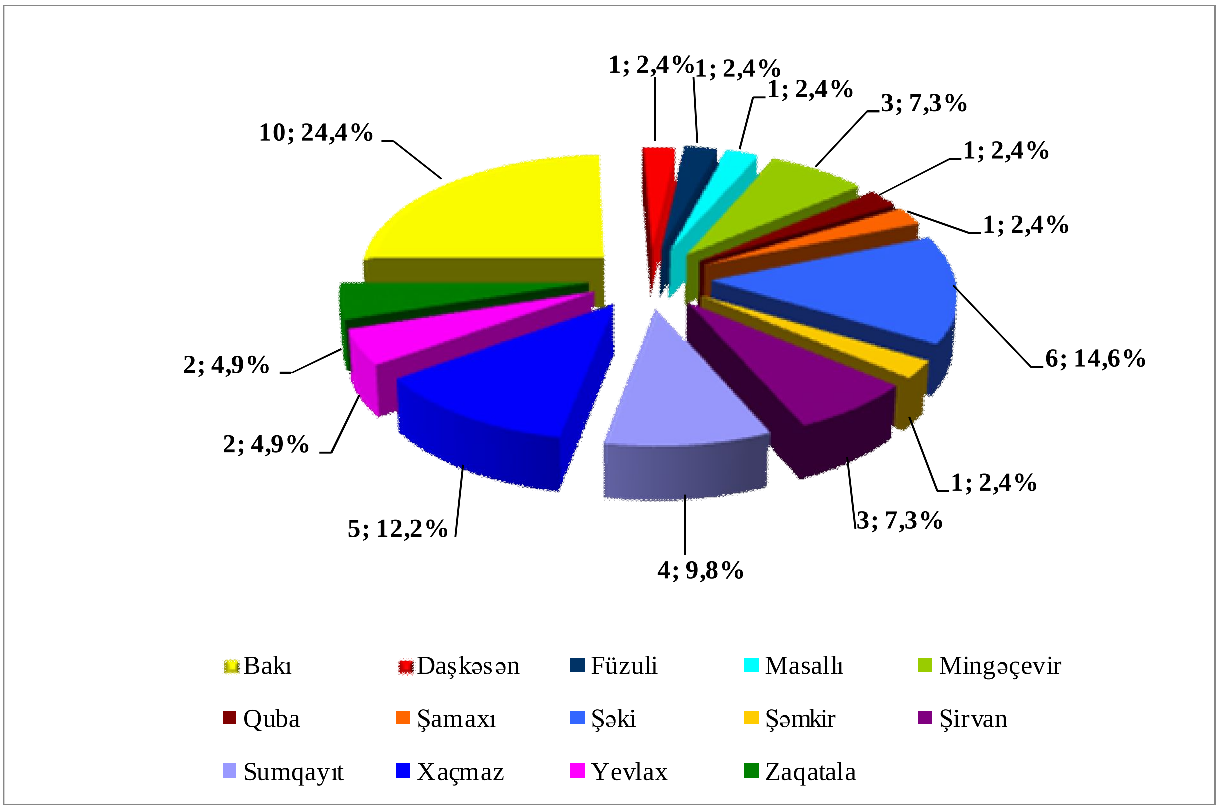

14. Siz daşınmaz əmlakınızı qeydiyyatdan keçirməli olmusunuzmu?

Bu sualın cavablandırılmasında 1 000 respondent iştirak etmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	467	46.7	46.7	46.7
Xeyr	533	53.3	53.3	100,0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Respondentlərin yalnız 46,7%-i və ya 467 respondent daşınmaz əmlakını qeydiyyatdan keçirdiyini bildirmişdir.

15. Daşınmaz əmlakınızı qeydiyyatdan keçirmək çətinmi olub?

15-ci sual yalnız 14-cü sualda əmlakını qeydiyyatdan keçirmiş respondentlərə verilmişdir. Digər cavab variantı seçmiş respondentlərlə sorğu 18-ci sualdan başlayaraq davam etdirilmişdir.

Sual 467 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	167	16.7	35,8	35,8
Xeyr	300	30.0	64,2	100,0
Cəmi	467	46.7		
Cavab verməyənlər	533	53.3		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Əmlakını qeydiyyatdan keçirmiş respondentlərin yalnız 35,8%-i və ya 167 respondent qeydiyyat zamanı müəyyən çətinliklərlə üzləşdiyini qeyd etmişdir.

16. Çətinliklər nədən ibarət olub? (bir neçə cavab seçə bilərsiniz)

16-cı sual sorğunun şərtlərinə uyğun olaraq 15-ci sualda əmlakı qeydiyyatdan keçirərkən çətinliklərlə üzləşmiş respondentlərə verilmişdir. Digər cavab variantı seçmiş respondentlərlə sorğu 18-ci sualdan başlayaraq davam etdirilmişdir.

Sual 167 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır. Sualın şərtindən asılı olaraq respondentlərə bir neçə cavab variantı seçmək imkanı verilmişdir. Ümumilikdə 265 cavab variantı əldə olunmuşdur: 69 respondent 1, 98 respondent 2 cavab variantı seçmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Müvafiq dövlət qurumunda süründürməçilik	100	37,7		
Qaydalar birmənalı və aydın deyil	27	10,2		
Müxtəlif dövlət qurumlarından arayış xarakterli sənədlərin toplanması	137	51,7		
Başqa çətinlik	1	0,4		
Cəmi	265	100,0		

Əmlakın qeydiyyatdan keçirilməsi zamanı çətinliklərlə üzləşmiş respondentlərin 37,7%-i və ya 100 respondent əsas çətinlik kimi süründürməçiliyi qeyd etmişlər. Respondentlərin daha 51,7%-i və ya 137 respondent çoxlu sayda sənəd toplamaq lazım olduğundan şikayət etmişlər. 10,2% və ya 27 respondent qaydaların birmənalı və aydın olmadığından narazıçılığını bildirmişdir. Nəhayət, 0,4% və ya 1 respondent rüşvət verməli olduğunu vurğulamışdır.

17. Fikrinizcə sahibkarlıq fəaliyyəti üçün daşınmaz əmlakın qeydiyyatdan keçirilməsi rüşvətsiz mümkündürmü?

Sualı 167 respondent cavablandırmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	7	0.7	4.2	4.2
Bəli, lakin asan deyil, çox vaxt və əsəb itirirsən	124	12.4	74.3	78.5
Xeyr	36	3.6	21.6	100.0
Cəmi	167	16.7		
Cavab verməyənlər	833	83.3		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

74,3% və ya 124 respondent əmlakın rüşvətsiz, lakin çox vaxt və əsəb hesabına qeydiyyatdan keçirilməsinin mümkün olduğunu qeyd etmişlər. 21,6% və ya 36 respondent isə bunu rüşvətsiz etmək qeyri-mümkün olduğunu vurğulamışdır. Daha 4,2% və ya 7 respondent əmlakı qeydiyyatdan keçirmək üçün rüşvət tələb olunmadığını bildirmişdir.

Əmlakın rüşvətsiz qeydiyyatdan keçirilməsini qeyd etmiş respondentlərin rayonlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

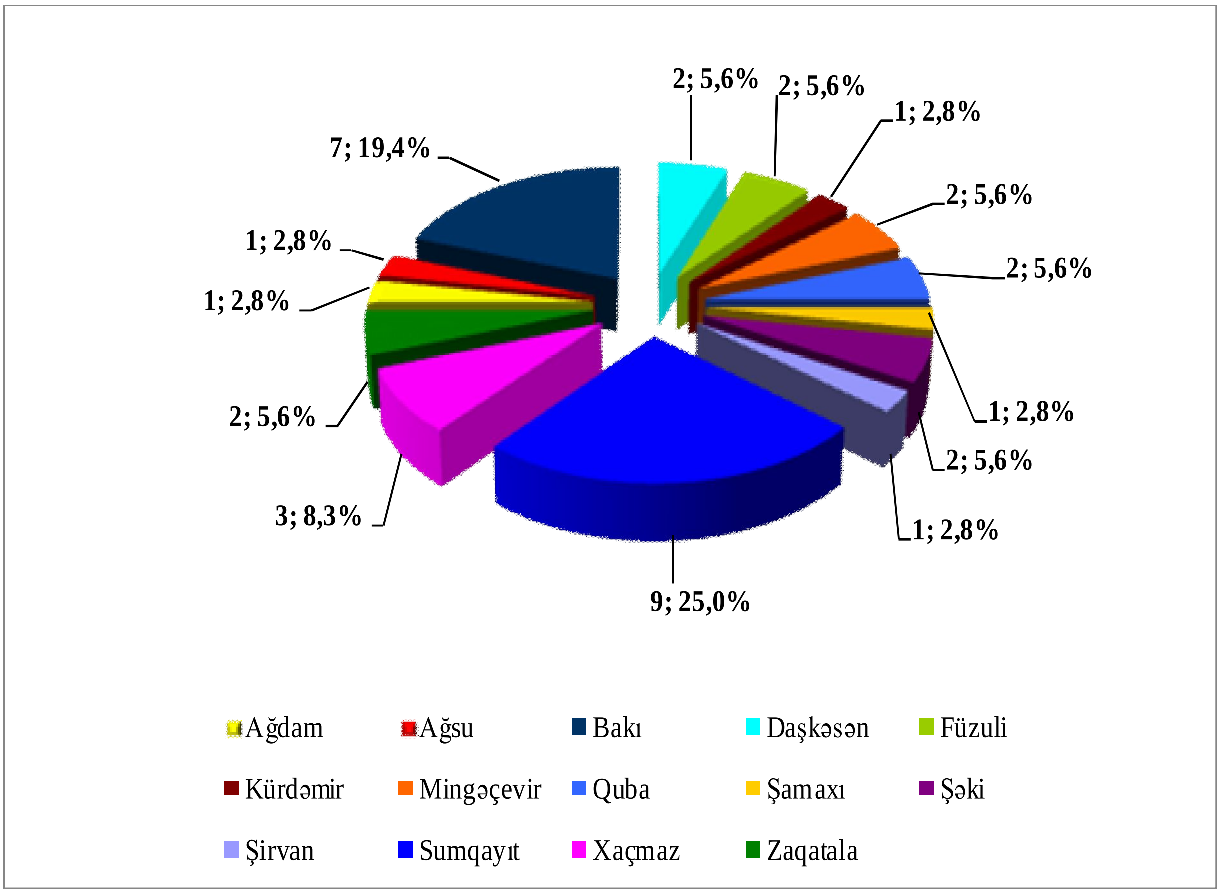

18. Siz Sahibkarlığa Kömək Milli Fonduna kredit almaq üçün müraciət etmisinizmi?

Sualın cavablandırılması bütün respondentlər (1 000 respondent) tərəfindən həyata keçirilmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	181	18.1	18.1	18.1
Xeyr	659	65.9	65.9	84.0
Mən ümumiyyətlə belə fondun varlığı haqqında eşitməmişəm	160	16.0	16.0	100,0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Sorğuda 1 000 kiçik sahibkarlıq subyektinin iştirak etdiyini və eyni zamanda, sorğu ərazisinin genişliyinə baxmayaraq, respondentlərin yalnız 18,1%-i və ya 181 respondent Sahibkarlığa Kömək Milli Fonduna müraciət etdiyini bildirmişdir. 65,9% və ya 659 respondent bu fonda müraciət etmədiyi, 16,0% və ya 160 respondentin isə belə bir fondu ümumiyyətlə tanımadığı məlum olmuşdur.

19. Siz Fonddan kredit ala bilmisinizmi?

19-cu sual yalnız 18-ci sualda “Bəli” cavab variantını seçmiş respondentlərə verilmişdir. Digər cavab variantı seçmiş respondentlərlə sorğu 22-ci sualdan başlayaraq davam etdirilmişdir. Sualın cavablandırılmasında 181 respondent iştirak etmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	111	11,1	61,3	61,3
Xeyr	70	7,0	38,7	100,0
Cəmi	181	18,1		
Cavab verməyənlər	819	81,9		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Fonda müraciət etmiş respondentlərin 61,3%-i və ya 111 respondent kredit aldığını, 38,7% və ya 70 respondent isə ala bilmədiyini qeyd etmişdir.

20. Kredit almaq əlavə xərclər (rüşvət) tələb edibmi?

Sualı 181 respondent cavablandırmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	50	5.0	27.6	27.6
Xeyr	101	10.1	55.8	83.4
Cavabdan imtina edirəm	30	3.0	16.6	100.0
Cəmi	181	18.1		
Cavab verməyənlər	819	81.9		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

O da sevindirici haldır ki, kredit üçün müraciət etmiş sahibkarların mütləq əksəriyyəti (55,8% və ya 101 respondent) rüşvətlə üzləşmədiyini qeyd etmişdir. 27,6% və ya 50 respondent rüşvət tələb olunduğunu bildirdiyi halda, 16,6% və ya 30 respondent cavab verməkdən ümumiyyətlə imtina etmişdir.
Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunda rüşvətlə üzləşmiş sahibkarların rayonlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimi olmuşdur:

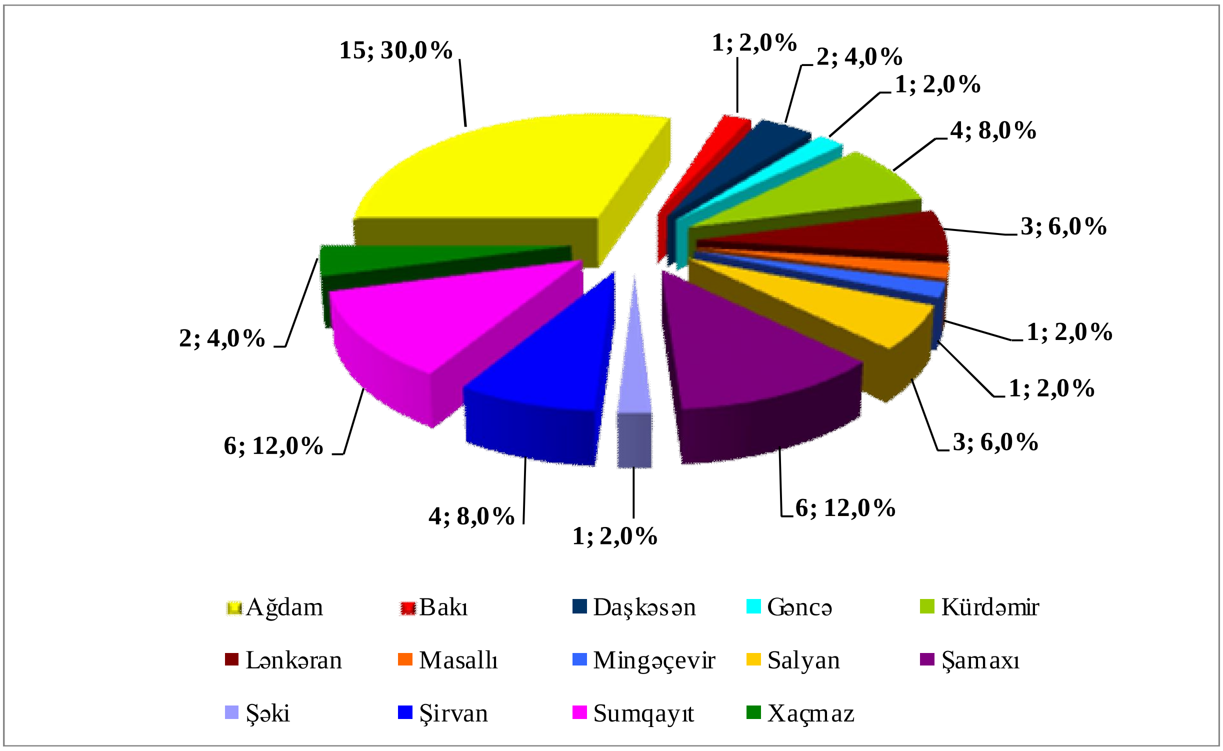

21. Kredit almaq nə qədər əlavə xərclər (rüşvət) tələb edir?

21-ci sual yalnız 20-ci sualda "Bəli" cavab variantını seçmiş respondentlərə verilmişdir. Digər cavab variantı seçmiş respondentlərlə sorğu 22-ci sualdan başlayaraq davam etdirilmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Kredit məbləğinin 0 - 2 faizi	12	1.2	24.0	24.0
Kredit məbləğinin 2 - 5 faizi	14	1.4	28.0	52.0
Kredit məbləğinin 5-10 faizi	19	1.9	38.0	90.0
Kredit məbləğinin 10-20 faizi	5	0.5	10.0	100.0
Cəmi	50	5.0		
Cavab verməyənlər	950	95.0		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Cavablar aşağıdakı kimi sıralanmışdır:

1. Kredit məbləğinin 5-10 faizi – 38,0% və ya 19 respondent
2. Kredit məbləğinin 2-5 faizi – 28,0% və ya 14 respondent
3. Kredit məbləğinin 0-2 faizi – 24,0% və ya 12 respondent
4. Kredit məbləğinin 10-20 faizi – 10,0% və ya 5 respondent

22. Siz özünüzü məmurların özbaşınalığından müdafiə olunmuş hesab edirsinizmi?

Sual 1 000 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	158	15.8	15.8	15.8
Qismən	602	60.2	60.2	76.0
Xeyr	138	13.8	13.8	89.8
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	102	10.2	10.2	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Sorğuda iştirak etmiş respondentlərin 60,2%-i və ya 602 respondent məmur özbaşınalığından qismən və 15,8%-i və ya 158 respondent tam müdafiə olunduğunu qeyd etdiyi halda, 13,8% və ya 138 respondent ümumiyyətlə müdafiə olunmadığını vurğulamışdır. 10,2% və ya 102 respondent sualı cavablandırmaqda çətinlik çəkdiyini bildirmişdir

Özünü məmur özbaşınalığından müdafiə olunmamış hiss edən respondentlərin rayonlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

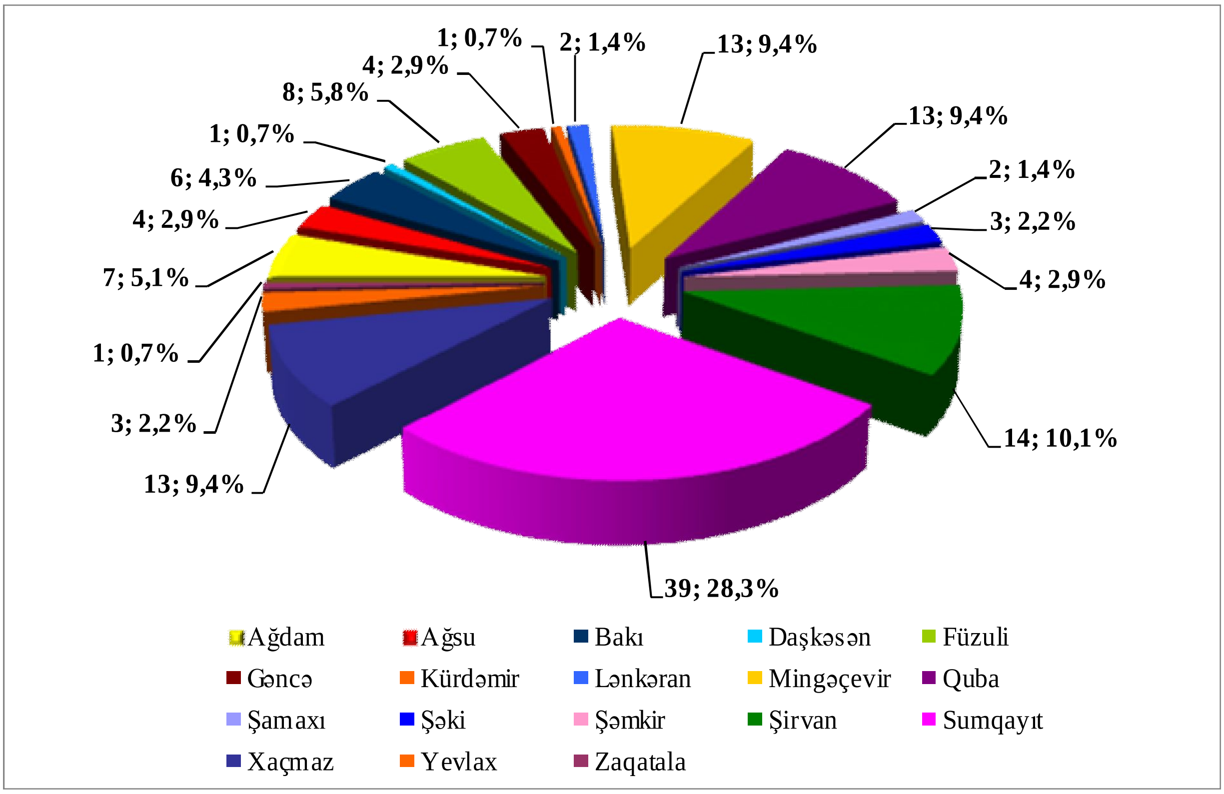

23. Fikrinizcə, vergi sistemində nəyi dəyişmək lazımdır?

Sualı 1 000 respondent cavablandırmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Vergi dərəcələrini aşağı salmalı	352	35.2	35.2	35.2

Vergilərin sayını azaltmalı	273	27.3	27.3	62.5
Kadrları dəyişməli	52	5.2	5.2	67.7
Dəyişkliklərə ehtiyac yoxdur	55	5.5	5.5	73.2
Vergi ödəyicilərinin hüquqlarının artırılması	153	15.3	15.3	88.5
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	115	11.5	11.5	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

35,2% və ya 352 cavab variantı vergi dərəcələrinin aşağı salınmasını istəmişdir. 27,3% və ya 273 respondent vergilərin sayını azaltmağı təklif etmişdir. Daha 15,3% və ya 153 respondent vergi ödəyicilərinin hüquqlarının artırılmasını istəmişdir. 11,5% və ya 115 respondent sualı cavablandırmaqda çətinlik çəkdiyini bildirmişdir. 5,5% və ya 55 respondent dəyişikliklərə ehtiyac olmadığını, 5,2% və ya 52 respondent isə kadrları dəyişməyi qeyd etmişdir.

24. Siz vergilərin elektron ödənişi imkanından istifadə edirsinizmi?

Sualı sorğuda iştirak etmiş bütün respondentlər (1 000 respondent) cavablandırmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	169	16.9	16.9	16.9
Bəli və çox razıyam	196	19.6	19.6	36.5
Hələ ki yox, lakin hazırlaşıram	185	18.5	18.5	55.0
Xeyr, ehtiyac duymuram	450	45.0	45.0	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Respondentlərin yalnız 16,9%-i və ya 169 respondent vergilərin elektron ödənişi imkanından yararlandığını, 19,6%-i və ya 196 respondent isə bu imkandan yararlandığı və çox razı olduğunu bildirmişdir. Daha 18,5% və ya 185 respondent bu imkandan istifadə etməyə hazırlaşdığını qeyd etmişdir. Lakin 45,0% və ya 450 respondent bu ödəniş imkanına ehtiyac duymadığını vurğulamışdır.

"Xeyr, ehtiyac duymuram" cavab variantını seçmiş respondentlərin regionlar üzrə bölgüsü aşağıdkı kimidir:

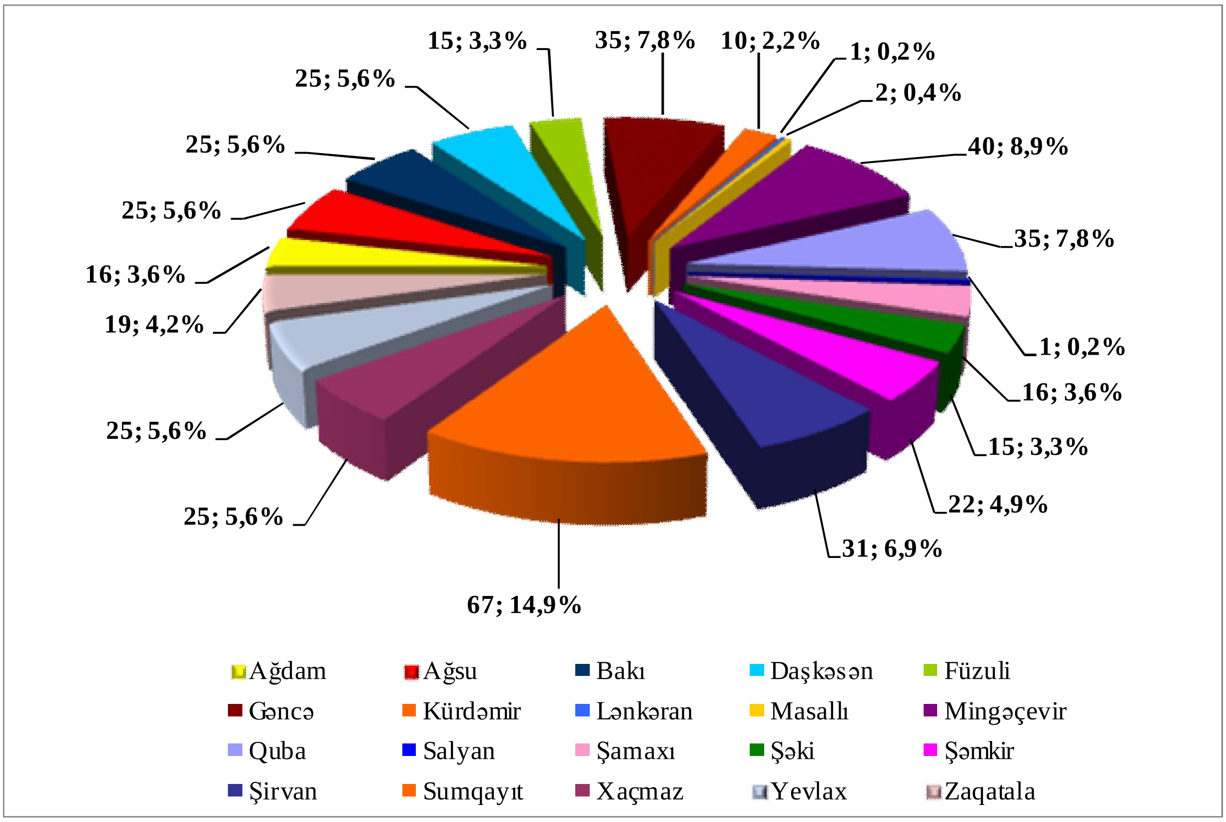

25. Vergilərin elektron ödənişi imkanından istifadə etməməyinizin səbəbi nədir?

25-ci sual 24-cü sualda "Hələ ki yox, lakin hazırlaşıram" və "Xeyr, ehtiyac duymuram" cavab variantlarını seçmiş respondentlərə verilmişdir. Sual 635 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Mənim üçün bu, çətin işdir, mənim elektron sistemində işləmək təcrübəm yoxdur	169	16.9	26.6	26.6
Mən elektron sistemə etibar etmirəm, ehtiyat edirəm ki, o zaman hər hansı problem çıxarsa, cavab verməli mən olacağam	105	10.5	16.5	43.1
Vergiləri ənənəvi yolla ödəmək daha asandır	350	35.0	55.1	98.3
Başqa səbəb: Kənd təsərrüfati sahəsi vergidən azad olduğu üçün	4	0.4	0.6	98.9
Başqa səbəb: Belə daha arxayın olduğum üçün	7	0.7	1.1	100.0
Cəmi	635	63.5		
Cavab verməyənlər	365	36.5		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Sualı cavablandırmış respondentlərin 55,1%-i və ya 350 respondent Vergiləri ənənəvi yolla ödəməyin daha asan olduğunu bildirmişdir. 26,6% və ya 169 respondent isə “Mənim üçün bu, çətin işdir, mənim elektron sistemində işləmək təcrübəm yoxdur” cavab variantını seçmişdir. Daha 16,5% və ya 105 respondent elektron sistemə etibar etmədiyini qeyd etmişdir. Nəhayət, 1,7% və ya 11 respondent bu suala Kənd təsərrüfati sahəsi vergidən azad olduğu üçün və ya Belə daha arxayın olduğum üçün cavabları veürmişlər.

26. Siz xarici ticarət əməliyyatları ilə məşğul olursunuzmu?

Sual sorğuda iştirak etmiş 1000 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	134	13.4	13.4	13.4
Xeyr	800	80.0	80.0	93.4
İndi xeyr, əvvəllər olurdum	66	6.6	6.6	100,0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Gördüyümüz kimi respondentlərin mütləq əksəriyyəti (80,0% və ya 800 respondent) xarici ticarət əməliyyatları ilə məşğul olmadığını bildirmişdir. 6,6% və ya 66 respondent isə əvvəllər xarici ticarət əməliyyatları ilə məşğul olduğunu qeyd etmişdir. Yalnız 13,4% və ya 134 respondent xarici ticarət əməliyyatları ilə məşğul olduğunu vurğulamışıdır.

27. Xarici ticarət əməliyyatlarını həyata keçirərkən sənədlərin rəsmiləşdirilməsi prosedurlarının sayını və mürəkkəbliyini Siz necə qiymətləndirirsiniz?

27-29-cu suallar 26-cı sualda yalnız “Bəli” və “İndi xeyr, əvvəllər olurdum” cavab variantlarını seçmiş respondentlərə verilmişdir. Digər cavab variantları seçmiş respondentlər 30-cu sualdan başlayaraq sorğunu davam etdirmişlər.

Bu sualın cavablandırılmasında 200 respondent iştirak etmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Olduqca artıq	97	9.7	48.5	48.5
Normal	56	5.6	28.0	76.5
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	47	4.7	23.5	100.0
Cəmi	200	20.0		
Cavab verməyənlər	800	80.0		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Sualı cavablandırmış respondentlərin 48,5%-i və ya 97 respondent xarici ticarət əməliyyatlarını həyata keçirərkən sənədlərin rəsmiləşdirilməsi prosedurlarını olduqca artıq qiymətləndirdiyi halda, 28,0%-i və ya 56 respondent bu prosedurların sayını normal kimi dəyərləndirmişdir. Daha 23,5% və ya 47 respondent sualı cavablandırmaqda çətinlik çəkmişdir.

28. Gömrük rəsmiləşdirməsini keçmək Sizə harada daha rahatdır?

27-29-cu suallar 26-cı sualda yalnız “Bəli” və “İndi xeyr, əvvəllər olurdum” cavab variantlarını seçmiş respondentlərə verilmişdir. Digər cavab variantları seçmiş respondentlər 30-cu sualdan başlayaraq sorğunu davam etdirmişlər.
Sualı 200 respondent cavablandırmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Azərbaycan gömrüyündə	19	1.9	9.5	9.5
Rusiya gömrüyündə	21	2.1	10.5	20.0
Gürcüstan gömrüyündə	16	1.6	8.0	28.0
Türkiyə gömrüyündə	30	3.0	15.0	43.0
İran gömrüyündə	12	1.2	6.0	49.0
Hər yerdə eynilə pisdir	69	6.9	34.5	83.5
Hər yerdə eynilə rahatdır	7	0.7	3.5	87.0
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	26	2.6	13.0	100.0
Cəmi	200	20.0		
Sistemlə buraxılmış	800	80.0		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Cavab variantlarının sıralanması aşağıdakı kimidir:
Hər yerdə eynilə pisdir – 34,5% və ya 69 respondent
Türkiyə gömrüyü – 15,0% və ya 30 respondent
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm – 13,0% və ya 26 respondent
Rusiya gömrüyü – 10,5% və ya 21 nəfər
Azərbaycan gömrüyü – 9,5% və ya 19 respondent
Gürcüstan gömrüyü – 8,0% və ya 16 respondent
İran gömrüyü – 6,0% və ya 12 nəfər
Hər yerdə eynilə rahatdır – 3,5% və ya 7 respondent

29. Gömrükdə broker xidmətindən istifadə etmək necədir?

27-29-cu suallar 26-cı sualda yalnız “Bəli” və “İndi xeyr, əvvəllər olurdum” cavab variantlarını seçmiş respondentlərə verilmişdir. Digər cavab variantları seçmiş respondentlər 30-cu sualdan başlayaraq sorğunu davam etdirmişlər.

Sual 200 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Məcburi	63	6.3	31.5	31.5
Könüllü	86	8.6	43.0	74.5
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	51	5.1	25.5	100.0
Cəmi	200	20.0	100.0	
Cavab verməyənlər	800	80.0		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Sualın cavablandırılmasında iştirak etmiş respondentlərin 43,0%-i və ya 86 respondent "Könüllü", 31,5% və ya 63 respondent "Məcburi" cavab variantlatını şeçmişlər. 25,5%-i və ya 51 respondent cavab verməkdə çətinlik çəkdiyini bildirmişdir.

30. Siz yaxın keçmişdə (son iki ildə) şirkət bağlamalı olmusunuzmu?

Sualın cavablandırılmasında 1 000 respondent iştirak etmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	63	6.3	6.3	6.3
Xeyr	937	93.7	93.7	100,0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Yalnız 6,3% və ya 63 respondent son iki ildə şirkət bağlamalı olduğunu bildirmişdir.

31. Şirkət bağlanarkən sənədlərin rəsmiləşdirilməsi prosedurlarının sayı və mürəkkəbliyini Siz necə qiymətləndirirsiniz?

31-33-cü suallar 30-cu sualda "Bəli" cavab variantını seçmiş respondentlərə verilmişdir.

Sualı 63 respondent cavablandırmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Olduqca artıq	20	2.0	31.7	31.7
Normal	39	3.9	61.9	93.6
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	4	0.4	6.4	100.0
Cəmi	63	6.3		
Cavab verməyənlər	937	93.7		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Sualı cavablandırmış respondentlərin 31,7%-i və ya 20 respondent prosedurların artıq olduğunu, 61,9%-i və ya 39 respondent isə prosedurların normal olduğunu bildirmişdir. 6,4% və ya 4 respondent suala cavab verməyə çətinlik çəkdiyini bildirmişdir.

32. Şirkətin bağlanmasına Siz nə qədər vaxt (gün) sərf etmisiniz?

31-33-cü suallar 30-cu sualda "Bəli" cavab variantını seçmiş respondentlərə verilmişdir.

Sual 63 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
1-5 gün	5	0.5	7.9	7.9
6-10 gün	5	0.5	7.9	15.8
11-15 gün	1	0.1	1.6	17.5
16-20 gün	5	0.5	7.9	25.4
21-30 gün	5	0.5	7.9	33.3
2 ay	7	0.7	11.1	44.5
5 ay	1	0.1	1.6	46.0
6 ay	13	1.3	20,6	66.7
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	21	2.1	33.3	100.0
Cavab verməyənlər	937	93.7		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

33,3% və ya 21 respondent bu sualı cavablandırmaqda çətinlik çəkdiyini bildirmişdir. 20,6% və ya 13 respondent bağlanma prosedurlarının 6 ay vaxt aldığını qeyd etmişdir. Digər cavab variantları 1 gündən 5 ayadək müddəti əhatə edir. Bu cavab variantlarının seçənlər ümumilikdə 46,0% və ya 29 respondentdir.

33. Şirkəti bağlayarkən Siz hər hansı qeyri-rəsmi ödənişlər etməli olmusunuzmu?

31-33-cü suallar 30-cu sualda “Bəli” cavab variantını seçmiş respondentlərə verilmişdir.

Suala 63 respondent cavab vermişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	20	2.0	31.7	31.7
Xeyr	32	3.2	50.8	82.5
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	11	1.1	17.5	100.0
Cəmi	63	6.3		
Cavab verməyənlər	937	93.7		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Yalnız 31,7% və ya 20 respondent şirkət bağlayarkən qeyri-rəsmi ödəniş həyata keçirdiyini qeyd etmişdir.

34. Siz hər hansı tikinti işlərinə icazə almalı olmusunuzmu?

Sual sorğuda iştirak etmiş bütün respondentlər (1000 respondent) tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	292	29.2	29.2	29.2
Xeyr	708	70.8	70.8	100,0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Sualı cavablandırmış respondentlərin yalnız 29,2%-i və ya 292 respondent tikinti işləri üçün icazə almalı olduğunu bildirmişdir.

35. Hansı vaxta icazə ala bimisiniz?

35 və 36-cı suallar 34-cü sualda "Bəli" cavab variantını seçmiş respondentlərə verilmişdir. 34-cü sualda "Xeyr" cavab variantını seçmiş respondentlər 37-ci sualdan başlayaraq sorğunu davam etdirmişlər.

Sualı 292 respondent cavablandırmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
1 aya	90	9.0	30.8	30.8
3 aya	85	8.5	29.1	59.9
6 aya	83	8.3	28.4	88.4
1 ilə	22	2.2	7.5	95.4
1 ildən çox müddətə	12	1.2	4.1	100.0
Cəmi	292	29.2		
Cavab verməyənlər	708	70.8		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Resopndentlərin əksəriyyəti 30,8% və ya 90 respondent olmaqla icazəni 1 ay ərzində aldığını qeyd etmişdir. Növbəti yerləri 29,1%-lə (və ya 85 respondent) 3 aya, 28,4%-lə (və ya 83 respondent) 6 aya, 7,5%-lə (və ya 22 respondent) 1 ilə və 4,1%-lə (və ya 12 respondent) 1 ildən yuxarı cavab variantları tutmuşdur.

36. Fikrinizcə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar tikintiyə icazəni rüşvətsiz almaq mümkündürmü?

Bu sual da 292 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	188	18.8	64.4	64.4
Xeyr	104	10.4	35.6	100,0
Cəmi	292	29.2		
Cavab verməyənlər	708	70.8		
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Respondentlərin 35,6%-i və ya 104 respondent tikinti üçün icazəni rüşvətsiz almağın qeyri-mümkün olduğunu bildirmişdir.

Həmin respondentlərin rayonlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

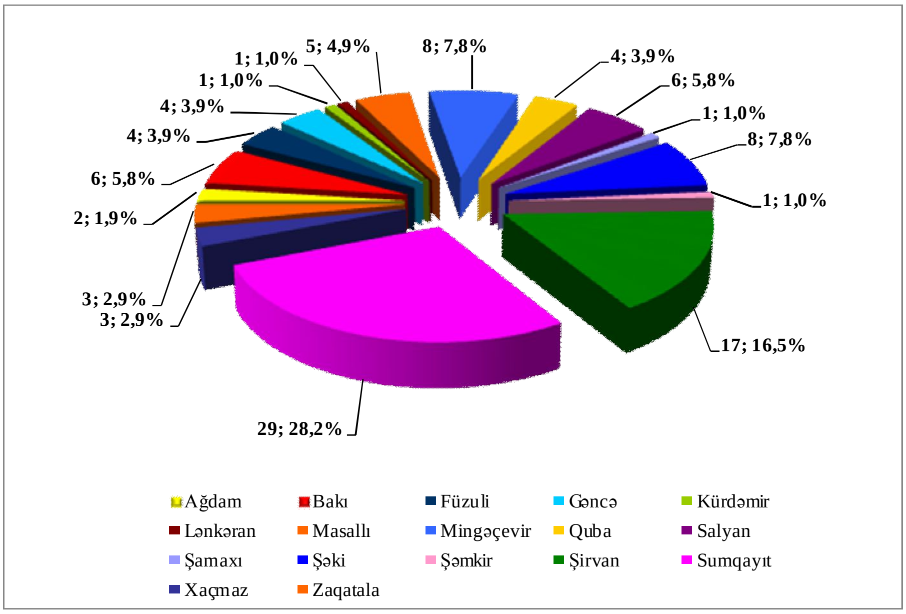

37. Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqəli dövlət qurumlarının qərarları barədə məlumatı vaxtında əldə edə bilirsinizmi?

Sual 1000 respondent cavablandırmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	760	76,0	76.0	76.0
Xeyr	240	24,0	24.0	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Respondentlərin 76,0%-i və ya 760 respondent sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqəli dövlət qurumlarının qərarları barədə məlumatı vaxtında əldə edə bildiyini qeyd etmişdir.

38. Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqəli dövlət qurumlarının qərarları barədə məlumatı əsasən necə əldə edirsiniz?

Sual 1000 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Qəzetlərdən	49	4.9	4.9	4.9
Televiziyadan	448	44.8	44.8	49.7
Dövlət qurumlarının vebsəhifələrindən	234	23.4	23.4	73.1
Dost-tanış sahibkarlardan	144	14.4	14.4	87.5
Yoxlama zamanı	79	7.9	7.9	95.4
Başqa yolla: 195 (Call center)	39	3.9	3.9	99.3
Başqa yolla: Radio	7	0.7	0.7	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Gördüyümüz kimi əksəriyyət (44,8% və ya 448 respondent) məlumatı televiziyadan əldə etmişdir. Bu siyahıda növbəti yerlərdə 23,4%-lə (234 respondent) dövlət qurumlarının vebsəhifələri, 14,4%-lə (144 respondent) dost-tanış sahibkarlar, 7,9%-lə (79 respondent) yoxlama zamanı, 4,9%-lə (49 respondent) qəzetlər, 4,6%-lə müxtəlif yollar (195 Call center, radio) cavab variantları durur.

39. Qanunları pozmadan Azərbaycanda bizneslə məşğul olmaq mümkündürmü?

Sual bütün respondentlər (1000 respondent) tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli mümkündür	309	30.9	30.9	30.9
Bəli, lakin çətindir və rüşvət verib işləmək daha rahatdır	425	42.5	42.5	73.4
Xeyr, mümkün deyil	137	13.7	13.7	87.1
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	129	12.9	12.9	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Gördüyümüz kimi 30,9% və ya 309 respondent rüşvətsiz işləmək mümkün olduğunu bildirmişdir. Respondentlərin 13,7%-i və ya 137 respondent rüşvətsiz işləməyin mümkün olmadığını qeyd etmişlər. Əksəriyyət olaraq 42,5% və ya 425 respondent "Bəli, lakin çətindir və rüşvət verib işləmək daha rahatdır" cavab variantının xeyrinə səs vermişdir. Nəhayət 12,9% və ya 129 respondent cavab verməyə çətinlik çəkdiyini vurğulamışdır.

Rüşvətsiz bizneslə məşğul olmaq mümkün deyil cavab variantını seşmiş respondentlərin rayonlar üzrə bölgüsü:

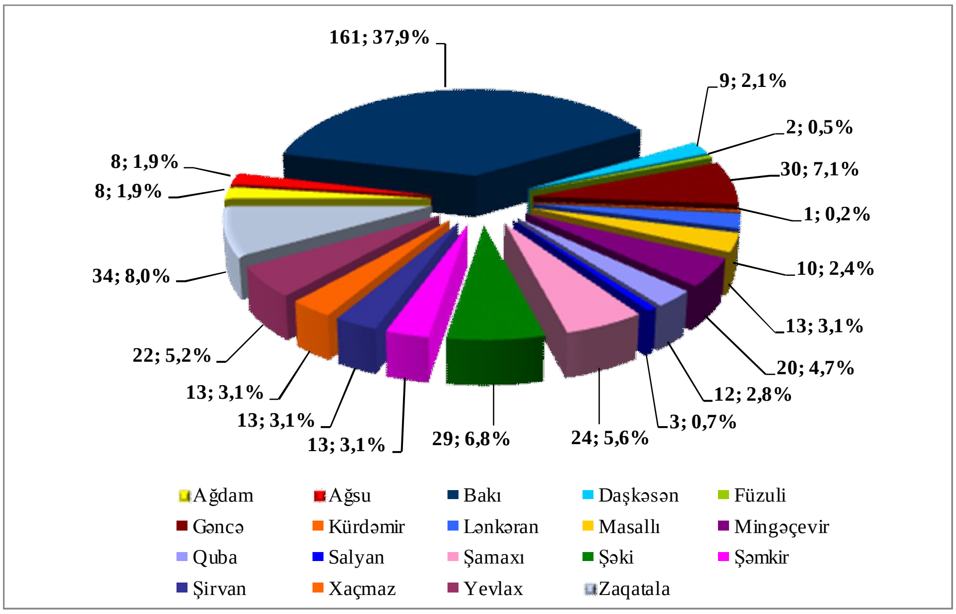

"Bəli, lakin çətindir və rüşvət verib işləmək daha rahatdır" cavab variantını seçmiş respondentlərin rayonlar üzrə bölgüsü:

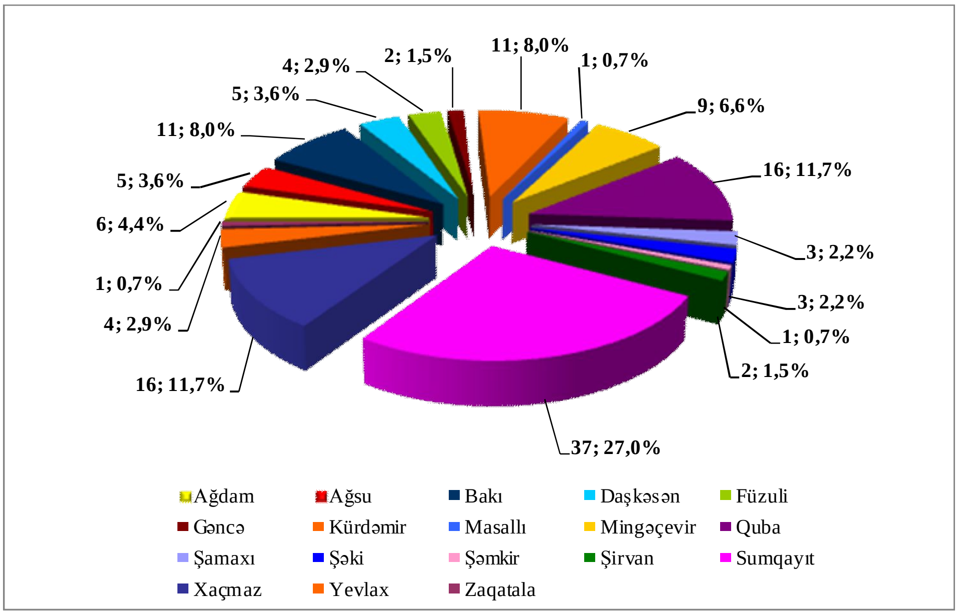

40. Azərbaycanda özəl biznesin inkişafını sürətləndirmək üçün hansı sahələrdə səyləri artırmağa ehtiyac var *(çox vacibdir – 1, vacibdir – 2, vacib deyil, mövcud durum məqbuldur – 3)*

Sualın cavablandırmasında bütün respondentlər (1000 respondent) iştitak etmişdir. Sualın şərtlərinə görə respondentlər bütün cavab variantlarını qiymətləndirmişlər.

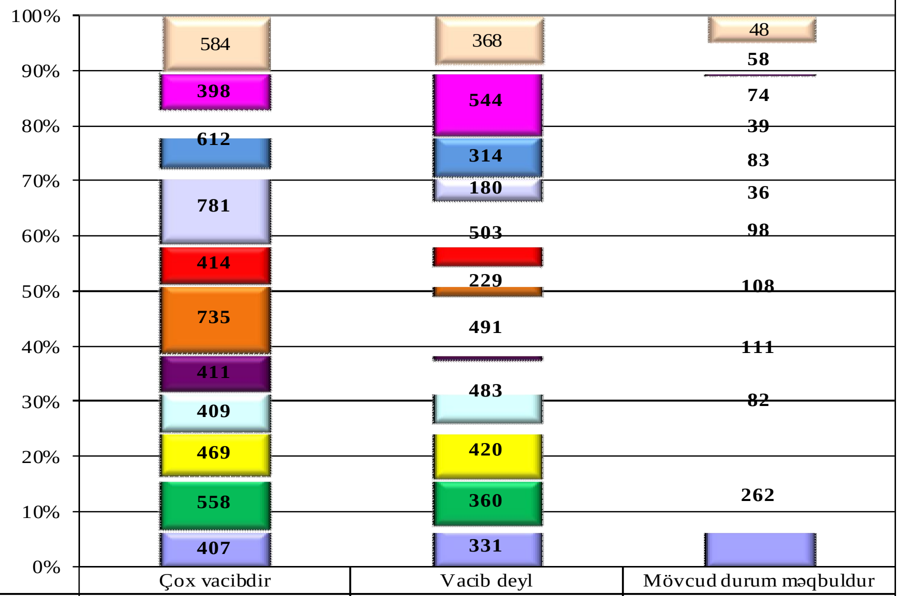

	Çox vacibdir	Vacib deyl	Mövcud durum məqbuldur
1 Özəl biznesi əsassız yoxlamalardan və müdaxilələrdən qorumaq	584	368	48
2 Özəl biznesin kreditləşməsini yaxşılaşdır	398	544	58
3 Antiinhisar nəzarətini gücləndirmək	612	314	74
4 Vergi növlərinin sayını azaltmaq	781	180	39
5 Gömrük prosedurlarını sadələşdirmək	414	503	83
6 Sosial ödəmələri azaltmaq	735	229	36
7 Əmlakın qeydiyyatını sadələşdirmək	411	491	98
8 Tikintiyə icazənin alınmasını sadələşdirmək	409	483	108
9 Lisenziya və icazələrin alınması sistemini sadələşdirmək	469	420	111
10 Məhkəmələrin ədalətliliyini artırmaq	558	360	82
11 Elektron xidmətləri genişləndirmək	407	331	262

Özəl biznesin inkişafını sürətləndirmək məqsədilə səylərin artırılması vacib olan sahələr aşağıdakı kimi sıralanmışdır:

1. Vergi növlərinin sayını azaltmaq (1 000 respondentdən 781-i)
2. Sosial ödəmələri azaltmaq (1 000 respondentdən 735-i)
3. Antiinhisar nəzarətini gücləndirmək (1 000 respondentdən 612-si)
4. Özəl biznesi əsassız yoxlamalardan və müdaxilələrdən qorumaq (1 000 respondentdən 584-ü)
5. Məhkəmələrin ədalətliliyini artırmaq (1 000 respondentdən 558-i)
6. Lisenziya və icazələrin alınması sistemini sadələşdirmək (1 000 respondentdən 469-u)
7. Gömrük prosedurlarını sadələşdirmək (1 000 respondentdən 414-ü)
8. Əmlakın qeydiyyatını sadələşdirmək (1 000 respondentdən 411-i)
9. Tikintiyə icazənin alınmasını sadələşdirmək (1 000 respondentdən 409-u)
10. Elektron xidmətləri genişləndirmək (1 000 respondentdən 407-si)
11. Özəl biznesin kreditləşməsini yaxşılaşdırmaq (1 000 respondentdən 398-i)

41. Ölkədə sahibkarlıq mühitinin yaxşılaşdırılması üçün sahibkarlar özləri nə etməlidirlər? *(çox vacibdir – 1, vacibdir – 2, vacib deyil - 3)*

Bu sual da 1000 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır. Eynilə bu sualda da respondentlər bütün cavab variantlarını qiymətləndirmişlər.

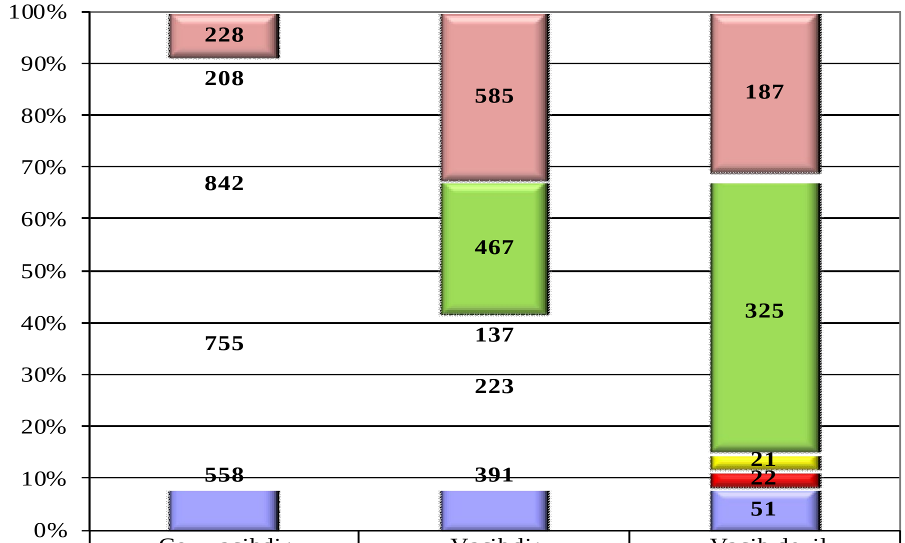

	Çox vacibdir	Vacibdir	, Vacib deyil
1 Təşkilatlanmaq (assosiasiyalar qurmaq) və öz maraqlarını birgə qorumaq	228	585	187
2 Öz problemlərini KİV-də fəal surətdə səsləndirmək	208	467	325
3 Rüşvətxor məmurlara rüşvət verməkdən imtina etmək	842	137	21
4 Hüquqi biliklərini artırmaq	755	223	22
5 Biznesi idarə etmək biliklərini artırmaq	558	391	51

Ölkədə sahibkarlıq mühitinin yaxşılaşdırılması üçün sahibkarların özlərinin nə etməli olduqları vacibliyinə görə aşağıdakı kimi sıralanmışdır:

1. Rüşvətxor məmurlara rüşvət verməkdən imtina etmək (1 000 respondentdən 842-si)
2. Hüquqi biliklərini artırmaq (1 000 respondentdən 755-i)
3. Biznesi idarə etmək biliklərini artırmaq (1 000 respondentdən 558-i)
4. Təşkilatlanmaq (assosiasiyalar qurmaq) və öz maraqlarını birgə qorumaq (1 000 respondentdən 228-i)
5. Öz problemlərini KİV-də fəal surətdə səsləndirmək (1 000 respondentdən 208-i)

42. Dövlət qurumlarının yerli şöbələri və ya ayrı-ayrı məmurlar Sizi haqsız incidirsə Siz hara şikayət etməyə üstünlük verirsiniz?

Sual cavablandırılmasında 1000 respondentin hamısı iştirak etmişdir.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Məhkəməyə	225	22.5	22.5	22.5
Müvafiq nazirliyin (dövlət qurumunun) rəhbərliyinə	171	17.1	17.1	39.6
Milli Məclis üzvünə	22	2.2	2.2	41.8
Prezidentə	19	1.9	1.9	43.7
Bütün yuxarıdı qeyd edilən ünvanlara	129	12.9	12.9	56.6
Heç yerə. Çalışıram müvafiq qurumla dil tapım	434	43.4	43.4	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

43,4% və ya 434 respondent olmaqla əksəriyyət heç yerə şikayət eymədiyini və müvafiq qurumla dil tapmağa çalışdığını bildirmişdir. 22,5% və ya 225 respondent məhkəməyə, 17,1% və ya 171 respondent müvafiq nazirliyin (dövlət qurumunun) rəhbərliyinə, 12,9% və ya 129 respondent mümkün olan bütün qurumlara, 2,2% və ya 22 respondent Milli Məclis üzvünə və nəhayət 1,9% və ya 19 respondent Prezidentə şikayət etdiyini qeyd etmişdir.

43. Azərbaycan Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olmağa hazırlaşır. Siz bu barədə məlumatlısınızmı?

Sualı 1000 respondent cavablandırmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Yaxşı məlumatlıyam	204	20.4	20.4	20.4
Eşitmişəm, lakin bilmirəm bu mənim sahibkarlıq fəaliyyətimə necə təsir edəcək	506	50.6	50.6	71.0
Xəbərim yoxdur	290	29.0	29.0	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Cavablardan məlum olur ki, 29,0% və ya 290 respondent Azərbaycanın Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olmağa hazırlaşmağı haqqında məlumatsızdır. Daha 50,6% və ya 506 respondent məlumatlı olduğunu, lakin bu məsələnin sahibkarlıq fəaliyyətinə nə təsir göstərə biləcəyi haqqında təsəvvürü olmadığını bildirmişdir. Yalnız 20,4% və ya 204 respondent bu haqda geniş məlumata malik olduğunu qeyd etmişdir.

44. Azərbaycanın Ümumdünya Ticarət Təşkilatında üzvlüyünə daha yaxşı hazır olmaq üçün əlavə məlumatlara, məsləhətlərə, müxtəlif dövlət qurumları nümayəndələrilə görüşlərə ehtiyac duyursunuzmu?

Sual 1000 respondent tərəfindən cavablandırılmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Bəli	677	67.7	67.7	67.7
Xeyr	323	32.3	32.3	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

67,7% və ya 677 respondent əksəriyyət olmaqla Azərbaycanın Ümumdünya Ticarət Təşkilatında üzvlüyü haqqında əlavə məlumat əldə etməyə ehtiyac duymadığını bildirmişdir.

45. Fəaliyyət göstərdiyiniz sahibkarlıq sahəsində Sizə mane olan əsas 3 çətinlik hansılardır?

Sual 1000 respondent tərəfindən qiymətləndirilmişdir. Bəzi respondentlər bir neçə cavab variantı vermişdir. Ümumilikdə 1000 respondentdən 1 265 cavab variantı alınmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Vergi dərəcələrinin və sayının çox olması	235	18.6	18.6	18.6
Maliyyə çatışmazlığı	71	5.6	5.6	24.2
Məmur özbaşınalığı	91	7.2	7.2	31.4
Yoxdur	324	25.6	25.6	57.0
əssasız (qanunsuz) yoxlamalar	106	8.4	8.4	65.4
Lisenziya məsələlərində çatışmazlıqlar (alınmasında çətinliklər, müddəti və qiyməti)	60	4.7	4.7	70.1
Ğömrük məsələrində çatışmazlıqlar (prosedurların çətin və rüsumların yüksək olması)	57	4.5	4.5	74.6
Kredit ilə bağlı çatışmazlıqlar (çətin alınması və faizlərin yüksək olması)	16	1.3	1.3	75.9
Dövlət tərəfindən sahibkarlara dəstəyin yetərincə olmaması	8	0.6	0.6	76.5
Rəqabət ilə bağlı məsələlər (ədalətsizliyi)	27	2.1	2.1	78.7
Əhalinin alıcılıq qabiliyyətinin aşağı olması	59	4.7	4.7	83.3
Reklam xidmətinin baha olması	5	0.4	0.4	83.7
Tələbatın azlığı	6	0.5	0.5	84.2
Kadr çatışmazlığı	16	1.3	1.3	85.5
Müasir avadanlıqların çətin tapılması və baha	17	1.3	1.3	86.8

olması				
Anbarların az olması (meyvə və tərəvəz saxlamaq üçün)	2	0.2	0.2	87.0
Məhsuldarlığın az olması	2	0.2	0.2	87.1
Ğübrə ilə bağlı məsələlər (gec çatdırılması və keyfiyyətsiz olması)	4	0.3	0.3	87.4
Məhsullara alıcı tapılması ilə və alıcıya vaxtında çatdırılması ilə əlaqədar çətinliklər	4	0.3	0.3	87.7
Xammal dəyərinin yüksək olması	24	1.9	1.9	89.6
Havaların qeyri-sabit keçməsi	3	0.2	0.2	89.9
Rüşvətxorluq	8	0.6	0.6	90.5
Sosial ödəmələrin yüksək olması	70	5.5	5.5	96.0
Antiinhisar siyasətin lazımlı səviyyədə olmaması	16	1.3	1.3	97.3
Standartlaşdırma agentliyi	24	1.9	1.9	99.2
Hüquqi melumatlılığın az olması	10	0.8	0.8	100.0
Cəmi	1265	100.0	100.0	

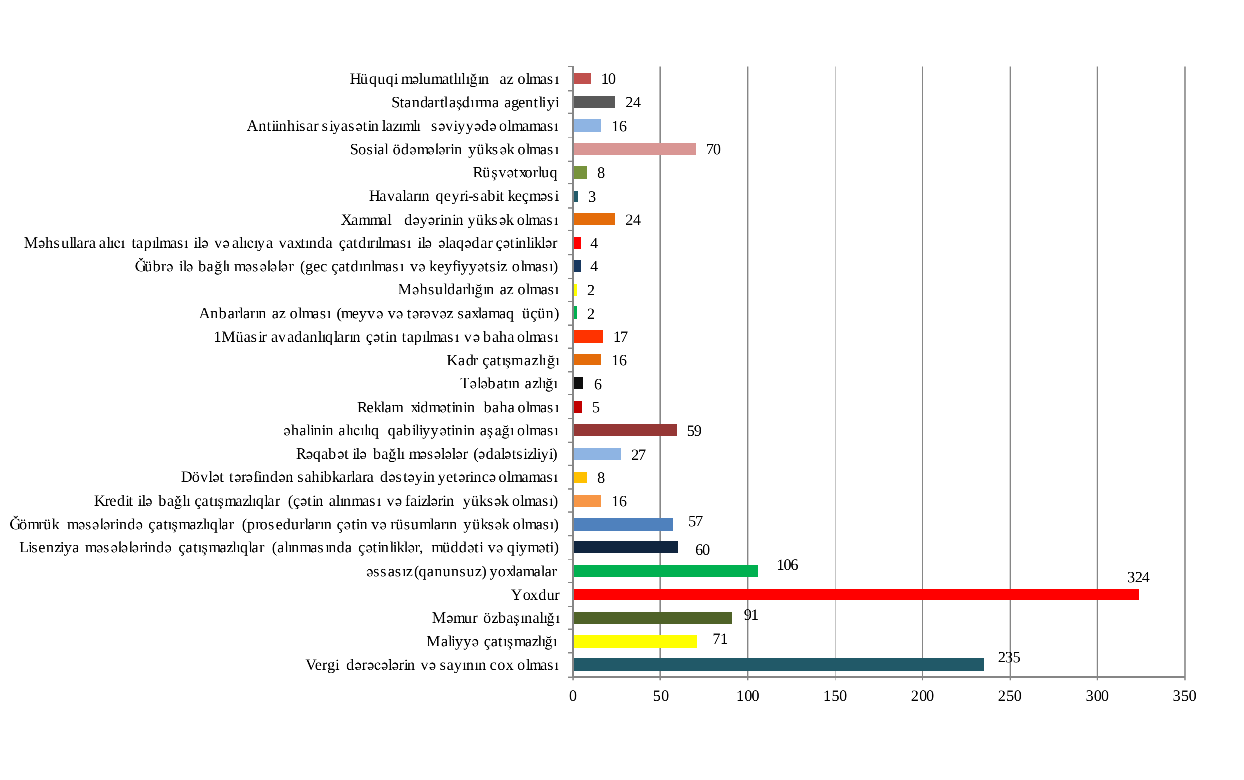

46. Əgər hansısa sahibkarlıq birliyinin üzvüsünüzsə onun adını bildirin:

Suala bütün respondentlər (1000 respondent) cavab vermişdir. Respondentlərin hamısı hər hansısa sahibkarlıq birliyinin üzvü olmadığını bildirmişlər.

46-cı sualın davamı olaraq üzv olmayan respondentlərdən bunun səbəbi soruşulmuşdur. Sualı 1000 respondent cavablandırmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Sizə üzvlük barədə təklif olmayıb	474	47.4	47.4	47.4
Bu tip birliklərin faydasına inanmırsınız	526	52.6	52.6	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

47. Ölkədə sahibkarlıq mühitini təkcə şəxsi biznesinizə münasibətdə deyil, bütövlükdə qiymətləndirin:

Sualı 1000 respondent cavablandırmışdır.

	Sayı	Faiz	Real Faiz	Faiz artımla
Yaxşı	363	36.3	36.3	36.3
Kafi	479	47.9	47.9	84.2
Qeyri-kafi	65	6.5	6.5	90.7
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	93	9.3	9.3	100.0
Cəmi	1000	100.0	100.0	

Göründüyü kimi sualı cavablandırmış respondentlərin 36,3%-i və ya 363 respondent ölkədə sahibkarlıq mühitini bütövlükdə yaxşı qiymətləndirmişdir. 47,9% və ya 479 respondent kafi, 6,5% və ya 65 respondent isə ümumiyyətlə qeyri-kafi qiymətləndirmişdir. 9,3% və ya 93 respondent bu sualı cavablandırmaqda çətinlik çəkdiyini qeyd etmişdir.